

Pirmas skyrius

Šilti Omė namai

Jonvilis, 1852-ieji

Ar kada nors duktė yra turėjusi bjauresnę motiną už jos? Egoistė, baisi karjeristė, materialistė, beširdė, savanaudiška svetimautoja. O taip, ir dar ji labai nemėgo vaikų.

Visi Jonvilio kaimelio ir Ruano miesto bei aplinkinių miestelių gyventojai gerai žinojo pragaištingus jos motinos meilės nuotykius, švaistūnišką gyvenimo būdą, visišką nesiskaitymą su savo vyru, jo reputacija ir šeimos finansais. Be to, dar ir absoliutų nesirūpinimą Berta – savo vieninteliu vaiku. Tėvo laidotuvių dieną visa tai labai aiškiai vaikui išdėstė motinos draugė ponia Omė. Taip, netgi per tėvo laidotuves žmonės vis dar malė liežuviais apie jos motiną, nusinuodijusią kone prieš metus.

– Vargšė tavo motina. Amžinai troško to, ko negalėjo turėti, – kalbėjo ponia Omė, šukuodama ilgus, susivėlusius Bertos plaukus. Berta nebuvo šukuota jau kelias savaites,

gal net mėnesius, nuo tada, kai susirgo tėvas. – O ką turėjo, to nenorėjo. Tavo tėvui reikėjo tik truputėlio meilės. Dieve mano, kas čia per gyvačių lizdas! – išnarpliojusi iš mergaitės plaukų šukas, ji švelniai stumtelėjo Bertą paliepdama: – O dabar bėk ir užsivilk savo geriausią suknelę.

Negi ji nežino, kad Berta turi tik dvi jai priklausančias sukneles? Ir nė vienos iš jų nepavadintum „geriausia“. Visos gražiosios suknelės, kurias ji kažkada turėjo, buvo parduotos prieš kelis mėnesius. Nieko nebeliko, tik namas, bet ir tas greitai bus parduotas iš varžytynių, o už jį gautais pinigais bus bandoma užkamšyti didžiulę tėvo paliktos skolos skylę.

Buvo graži, saulėta pavasario diena. Tokią dieną gėda ką nors ir laidoti. Mažas turgaus miestelis maudėsi ryškioje saulės šviesoje. Iš vienos pusės juosiamas pievų ir ganyklų, o iš kitos – Rijelio upės, Jonvilis didžiavosi vienintele pagrindine gatve. Šioje gatvėje ir palei didžiulę aikštę rikiavosi vaistininko ir kalvio parduotuvėlės, paprastas daržovių turgelis, miestelio rotušė, suprojektuota architekto iš Paryžiaus, labai mėgusio graikiškąjį renesanso stilių, ir bepradedanti garsėti *Lion d'Oro* užeiga. Siaurose šalutinėse gatvelėse vienas prie kito šliejosi gyvenamieji trobesiai. Tai buvo mažas, tvarkingas, uždaras kaimelis, vos už dvidešimt keturių mylių nuo Ruano.

Šarlio Bovari laidotuvėse dalyvavo visas kaimas. Juk, šiaip ar taip, jis buvo miestelio gydytojas. Be to, kaimiečiai labai jį mylėjo. Jis mirė paprastai, dėl sudaužytos širdies, ir visi tą puikiai žinojo. Berta nedrįso pakelti galvos, nes

nenorėjo matyti į ją įsmeigtų liūdnu gedėtojų žvilgsnių. *Jie nori pažiūrėti, ar neverkiu*, manė ji. Bet ji tikrai neverks. Pačią liūdniausią savo gyvenime dieną ji jautė tik kūną paralyžiuojančią, stingdančią baimę. Berta nudūrė akis į savo rankas. Nagai nukramtyti iki gyvuonies, nors ji niekada nebuvo kramtukė.

Berta žinojo, kad, likus našlaite, lengva nebus. Kiek kartų tėvas jai pasakojo apie būrius beglobių vaikų, besibastančių po šalį, nes buvo likę be tėvų dėl ligos, karo ar tiesiog žiaurus nepritekliaus buvo išginti iš namų? Tačiau Berta, kaip kaimelio gyventojai nuolat bandė jai priminti, nebuvo įprasta dvylikametė našlaitė. Ji buvo pačios skandalingiausios kada nors šioj žemėj gyvenusios moters palikuonė.

– Kaip tas vargšas vaikas ir išgyvens? – girdėjo ji šnibzdant sau už nugaros.

– Turbūt taip, kaip ir jos motinėle, – atsakė paklaustasis.

– Nepamiršk jos tėvo. Juk jis buvo visai padorus žmogus.

– Ir kokia iš to nauda?

– Joje jau matyti besiskleidžią motinos grožio genai. O tai jau negerai.

– Keistas ji vaikas. Bet argi verta tuo stebėtis? Juolab turėjus tokią motiną?

Berta dėbtelėjo į moterį. Jai norėjosi surėkti: *Aš visai nekeista!* Norėjosi nuplėšti nuo tos veidmainės moters galvos gedulo vualį. Kur užuojautos žodžiai? Argi žmonės negalėtų jos paguosti ir pasakyti, kad viskas bus gerai? Berta

apsidairė. Aplinkui vien tik juodai apsirengusios moterys – visa eilė juodų varnų, nepritariamai linksinčių galvomis. Ją suėmė siaubas. Atrodė, lyg ji žengtų savo pačios laidotuvių procesijoje.

Staiga jos galvoje atgijo abiejų tėvų mirties vaizdiniai. Motinos mirtis savo valia išgėrus nuodų, ir tėvo – iš skausmo sustojus širdžiai. Ji regėjo paskutiniąsias savo motinos gyvenimo akimirkas, išblyškusį ir vaškas jos veidą, tarsi antra oda apvilktas akis; burną, tą juodą užnuodytą skylę, godžiai traukiančią orą, ir skausmo susuktas rankas, beviltiškai gniaužančias antklodę. Ji regėjo po ažuolu sėdintį tėvą, nuleista galva, pusiau atmerkтомis akimis, atvipusiu apatiniu žandikauliu. Palikusį šį pasaulį ir savo vienintelę dukterį, atėjusią į sodą jo pažadinti vakarienės, kurios jam jau neberekėjo. Tėvų mirties regėjimai buvo tokie stiprūs ir vaizdingi, kad ji net ėmė žiaukčioti. Pagalvojo, kad nesusilaikys ir pradės vemti. Kaktą išpylė prakaitas, mergaitė nusivalė jį atgalia ranka.

– Laikykis tvirtai, mielas vaike, netrukus viskas baigsis, – tarė ponia Omė, suimdama prakaituotą Bertos ranką ir stipriai ją suspausdama.

Mirus Emai Bovari, jos vyras išleido visas savo santaupas prašmatniam granitiniam mauzoliejiui, išpuoštam angelais ir kančios kryžiais, įrengti. Teko skolintis net iš paties geriausio draugo pono Omė, pažadėjus skolą grąžinti kaip galima greičiau. Didžiulė mįslė, kaip jis būtų tą padaręs, nes jau tada buvo užstatęs visus savo darbo instru-

mentos ir medicininės knygas. Ponas Omė to nežinojo ir manė, kad Šarlis vėl atsistos ant kojų, kai tik baigs gedėti savo mirusios žmonos. Tačiau taip neatsitiko.

Artėjant prie mauzoliejaus, ponas Omė pakėlė galvą ir pažvelgė į paskutiniąją savo draugo atilsio vietą. Liūdnai palingavo galvą.

– Čia pakloti visi pinigai taip trokštamam trečiajam ponios Omė miegamajam, – tyliai pasakė jis Bertai. Gerai, kad ponia Omė nieko nežinojo apie vyro paskolą.

Moteriškės it varnos ir toliau kraipė po juodais gobtuvais paslėptas galvas ir pakankamai garsiai kuždėjosi tarpusavy Bertai einant pro šalį paskui tėvo karstą.

– Savo reikalam ji iššvaistė visus jo uždirbtus pinigus, – kalbėjo viena.

– Ir ne tik jo, – pastebėjo kita. – Nepamiršk, kad ir dar vieno žmogaus.

– To skandalo dar ilgai niekas nepamirš.

– Jų buvo net du.

– Negali būti!

– Tikrai. Pameni jaunąjį ponaitį Leoną?

– Jis gi išvyko iš miestelio.

– Iš miesto jis išvyko, bet jos tikrai nepaliko.

– Šit kaip?

Kelios moteriškės iš nuostabos aiktelėjo ir užsidengė juodomis pirštinetomis rankomis burnas. Jų akys žibėjo nekantrumu išgirsti daugiau naujienų.

Dėl neiprasto mauzoliejaus dydžio Šarlio Bovari karstą teko ne paguldyti šalia jo žmonos, o įsprausti statmenai